Memo

ONDERWERP
Fietspad Súd Ie

PROJECTNUMMER
30083331

DATUM
13 december 2021

ONZE REFERENTIE
D10044098:33

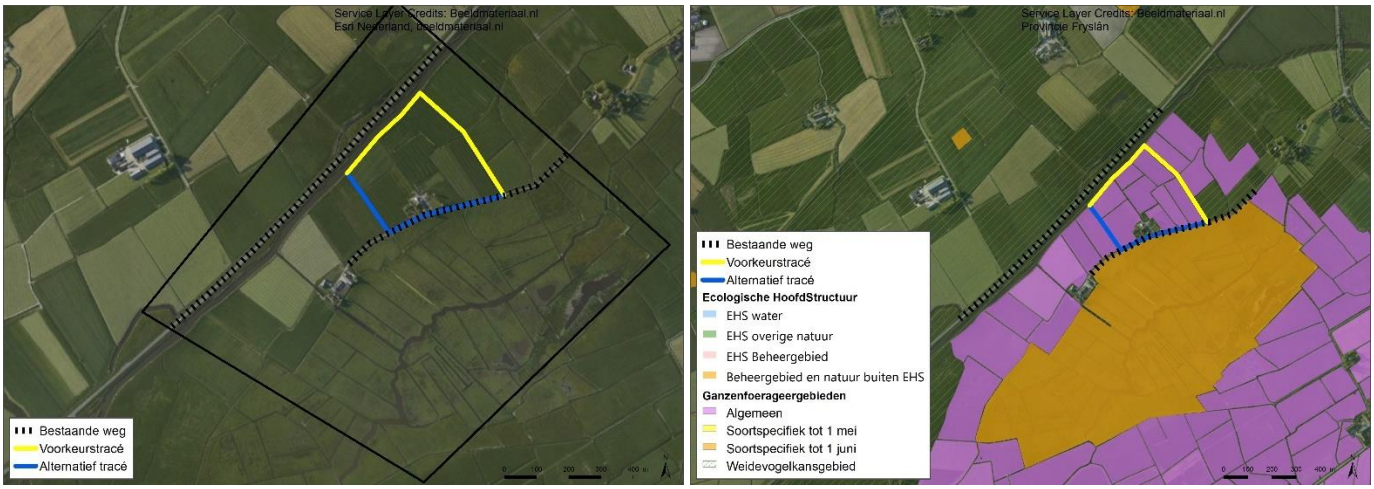
VAN
Stefan van den Akker

AAN
Gemeente Noardeast-Fryslân

Inleiding en aanleiding

In het kader van de samenwerking tussen provincie Fryslân, gemeente Noardeast- Fryslân en Wetterskip Fryslân wordt een verkenningsstudie uitgevoerd rondom onder andere een verhard fietspad langs de vaarroute Súd Ie tussen Oostmahorn (Lauwersmeer) en Dokkum. Deze route volgt zoveel mogelijk de oevers van de Súd Ie, waarbij afwisselend de noordoever of de zuidoever wordt gevolgd. Op het tracé Jouswier – Dokkum wordt ook (deels) gebruik gemaakt van bestaande paden. In de aanvraag is voorzien in de aanleg van circa 8 km nieuw fietspad en circa 4 km op te waarderen fietspad. Gemeente Noardeast-Fryslân heeft Arcadis gevraagd om een onderbouwde afweging te maken tussen twee mogelijke deeltracés, het voorkeurstracé en het alternatief tracé in relatie tot mogelijke effecten op belangrijk weidevogelkansgebied en ganzenfoerageergebied[1] (Figuur 1). Deze memo betreft geen toetsing aan het beleid omtrent weidevogelkansgebieden, maar geeft inzicht in verstoringsafstanden op aanwezige natuurwaarden.

Het volledige plangebied is aangemerkt als weidevogelkansgebied en algemeen ganzenfoerageergebied (voornamelijk weiland zonder specifieke inrichting of beheer). Het plangebied ligt op de rand van de Jouswierpolder dat naast weidevogelkansgebied ook is aangewezen is als natuur buiten EHS (ecologische hoofdstructuur) het huidige NNN (natuurnetwerk Nederland) (Figuur 1). Rondom het perceel van de Bergsmawei 9 zijn in het kader van het agrarisch Collectief Waadrâne delen specifiek ingericht voor weidevogels door aanleggen van greppels en plasdras en het uitvoeren van nestbescherming en rustperioden (9 mei t/m 22 juni) zie Figuur 2.

Figuur 1. Ligging van het voorkeurstracé (geel) en het alternatief tracé (blauw). Met rechts weidevogelkansgebied (groen gearceerd), ganzenfoerageergebied (paars) en Jouswierpolder, natuurgebied buiten EHS (oranje) weergegeven.

[1] Programmabureau Súd Ie en Wetterfront. Verkenning fietspad Súd Ie. Arcadis C03091.000601 | VERSIE 5.0 | 7 APRIL 2020

Figuur 2. Omgevormd weiland ten behoeve van ganzen en weidevogels (geel gearceerd) met rustgebied (oranje) in de periode van 9 mei t/m 22 juni.

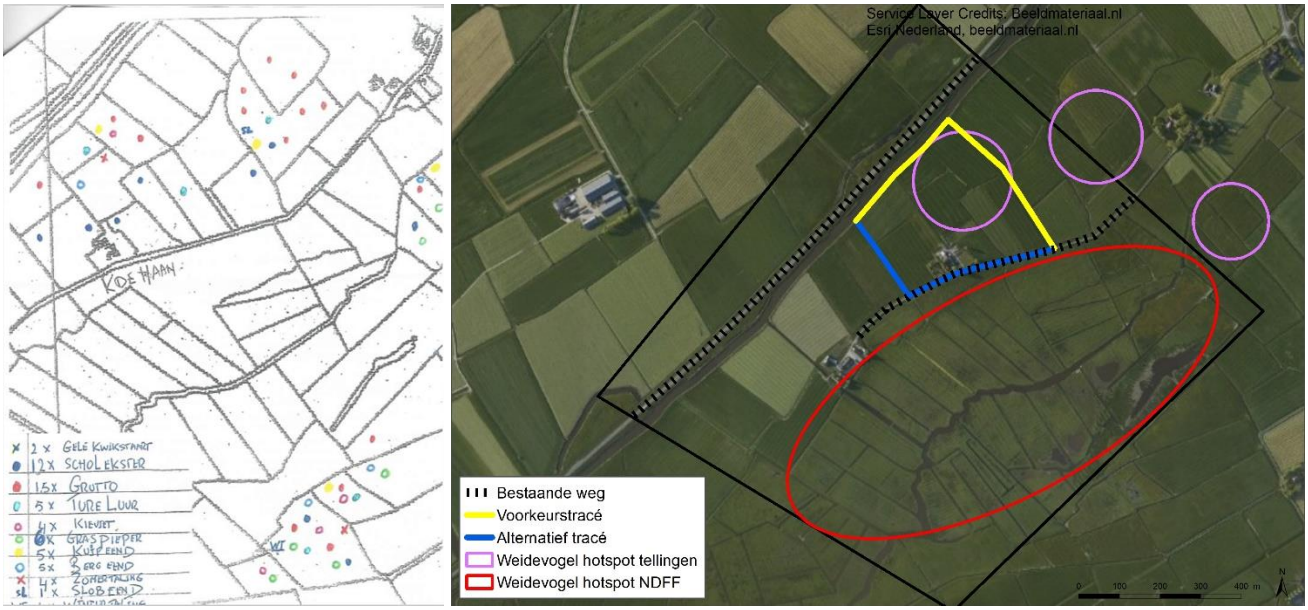
Methode

Voor de bepaling van effecten is gebruik gemaakt van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) van de afgelopen vijf jaar (01-01-2016 t/m 24-11-2021) en verstoringsafstanden voor weidevogels zoals genoemd in de memo ‘Ecologie fietspad Súd Ie’. Aanvullend zijn telgegevens aangeleverd van SOVON uit 2019, uitgevoerd door W. Molenbuur (coördinator Agrarisch Collectief ‘De Waadrâne’). Deze telgegevens vullen de in de NDFF ontbrekende gegevens aan rondom het perceel van de Bergsmawei 9. Op basis van een GIS analyse is de oppervlakte berekend van gebied dat aanvullend verstoord wordt ten opzichte van de huidige situatie voor het voorkeurstracé en het alternatief tracé. Hierin is onderscheid gemaakt tussen ‘natuur’ en ‘weiland’. Onder natuur worden het natuurgebied de Jouswierpolder en het omgevormd weiland verstaan waar ecologische maatregelen getroffen zijn voor ganzen en/of weidevogels. Onder weiland verstaan we gebieden zonder specifieke inrichting/beheer voor weidevogels, dit betreft voornamelijk algemeen ganzenfoerageergebied.

Resultaten

Weidevogels

Het natuurgebied Jouswierspolder is een belangrijk gebied voor weidevogels in de NDFF zijn 534 waarnemingen bekend van weidevogels (Figuur 3). Het gebied rondom het perceel van Bergsmawei 9 dat speciefiek ingericht is en beheerd wordt ten behoeve van weidevogels en ganzen kan bestempeld worden als belangrijk natuurgebied in ontwikkeling. Hier zijn 29 waarnemingen gedaan van weidevogels op basis van de SOVON tellingen uit 2019.

Figuur 3. Bureaustudie huidig gebruik op basis van de gegeven uit het NDFF van de afgelopen vijf jaar met 818 waarnemingen waarvan 534 weidevogels binnen de rode cirkel. En SOVON tellingen binnen de roze cirkels met 36 waarnemingen op het perceel van Bergsmawei 9 waarvan 29 weidevogels.

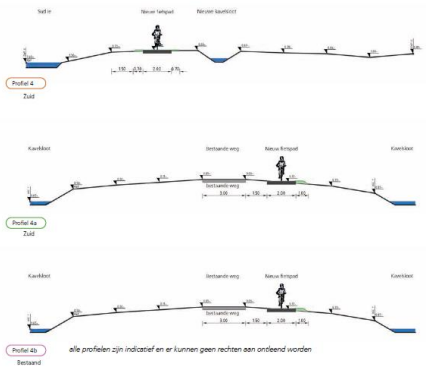
De aanwezige weidevogels concentreren zich ten zuiden van de doodlopende Bergsmawei binnen de Jouswierpolder en binnen de omgevormde weilanden aan de Bergsmawei 9 (zie Figuur 3).

Oppervlakte verstoring

Op basis van de verstoringsafstanden zoals genoemd in de memo ‘Ecologie fietspad Súd Ie’ (zie Figuur 4) veroorzaken een fietspad en een gemeentelijke weg (de Bergsmawei) een mogelijk hinderlijke verstoring over een afstand van 50 meter van weerszijden van het fietspad/weg. Een provinciale weg (de N361) veroorzaakt een mogelijke verstoring over een afstand van 100 meter aan weerszijden van de weg.

In realiteit is dit mede afhankelijk van de ligging en hoogte van het fietspad, de drukte en de inrichting van de randen (open, bomen, rietkragen). In dit geval is voor beide tracés het uitgangspunt dat het fietspad open in het landschap ligt (zie Figuur 4) en houden we de afstand van 50 meter aan (voor zowel Bergsmawei als fietspad) en 100 meter voor de N361.

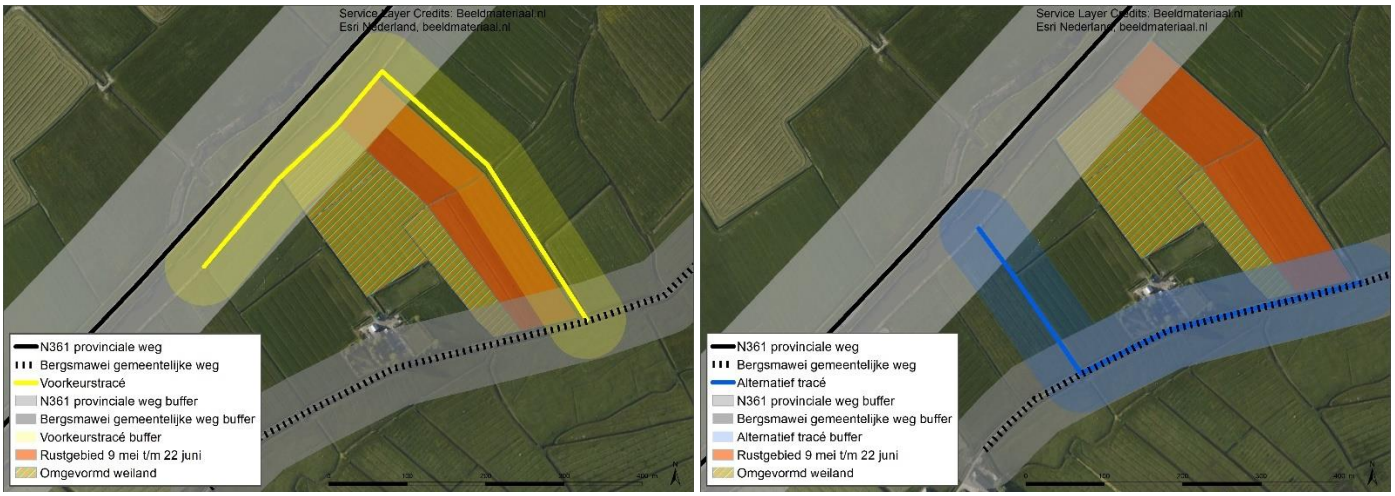
Storingsbron	Verstoringsafstand (m)
Gemeentelijke weg	50
Provinciale weg	100
Autosnelweg	150
Spoorlijn (intercity)	150
Spoorlijn (lokaal)	100
Fietspad	50
Opgaande begroeiing (bos <0,5 ha, houtsingel, bomenrij, boomgroep)	200
Bos (>0,5 ha)	250
Rietland	200
Hoogspanningsleiding	100
Bebouwing (buiten bebouwde kom)	200
Bebouwing (bebouwde kom)	300
Gaswinstation	325
Windturbines	200

Figuur 4. Links verstoringsafstanden van weidevogels bron: A&W-rapport 1831 Ecologie van weidevogels: kennisbundeling voor bescherming en beheer (2014). Rechts varianten tracé langs natuurgebied Jouswierspolder. Bron: Arcadis 2020. Rapport verkenning Fietspad Súd Ie.

In het voorkeurstracé neemt het verstoord oppervlakte natuur toe met ongeveer 2.3 ha en het oppervlakte verstoord weiland met ongeveer 1.6 ha. Binnen het alternatief tracé vind er geen verstoring plaats op natuur, het oppervlakte verstoord weiland is ongeveer 1.3 ha (Figuur 5 en Tabel 1).

Het uitgangspunt hierbij is dat het fietspad geen aanvullende verstoring oplevert ten opzichte van het huidige gebruik van de N361 en de Bergsmawei. Hierdoor vind geen aanvullende verstoring plaats op het natuurgebied de Jouswierpolder voor beide tracés en vind geen aanvullende verstoring plaats binnen de verstoringsbuffer van de N361 voor beide tracés (zie figuur 5).

Figuur 5. Voorkeurstracé (geel) met verstoringsafstanden (gele buffer) en het alternatief tracé (blauw) met verstoringsafstanden (blauwe buffer) t.o.v. huidige situatie met grijze buffer verstoringsafstanden N361 (zwart doortrokken lijn) en Bergsmawei (zwart gestippelde lijn).

Tabel 1. Oppervlakte aanvullend verstoord gebied voor beide tracés ten opzichte van de huidige situatie.

Scenario / verstoord oppervlakte	Natuur	Weiland
Scenario voorkeurstracé	23.000 m2	16.000 m2
Scenario alternatief tracé	0 m2	12.500 m2
Toename/afname voorkeurstracé t.o.v. alternatief tracé	-23.000m2	-3.500 m2

Conclusie en advies

Conclusie
Ten opzichte van de huidige situatie zijn de volgende afwegingen van belang:

- Huidige aanwezigheid van weidevogels en ganzen, ook directe omgeving
- Afstand(en) ten opzichte van belangrijk weidevogelkansgebied en ganzenfoerageergebied
- Verstoring en (toename) verkeersdrukte (niet gekwantificeerd[2])

Voorkeurstracé
Het voorkeurstracé veroorzaakt aanvullende verstoring op een oppervlakte van 2.3ha natuur (met weidevogelhotspot) en 1.6 ha weiland. Doordat het noordwestelijke deel van het tracé onder de bestaande verstoringsbuffer valt van de N361 en ten zuiden onder die van de Bergsmawei is geen aanvullende verstoring te verwachten.

Alternatief tracé
Het alternatief tracé veroorzaakt geen aanvullende verstoring op natuurgebieden enkel weiland wordt verstoord met een oppervlakte van 1.25ha.

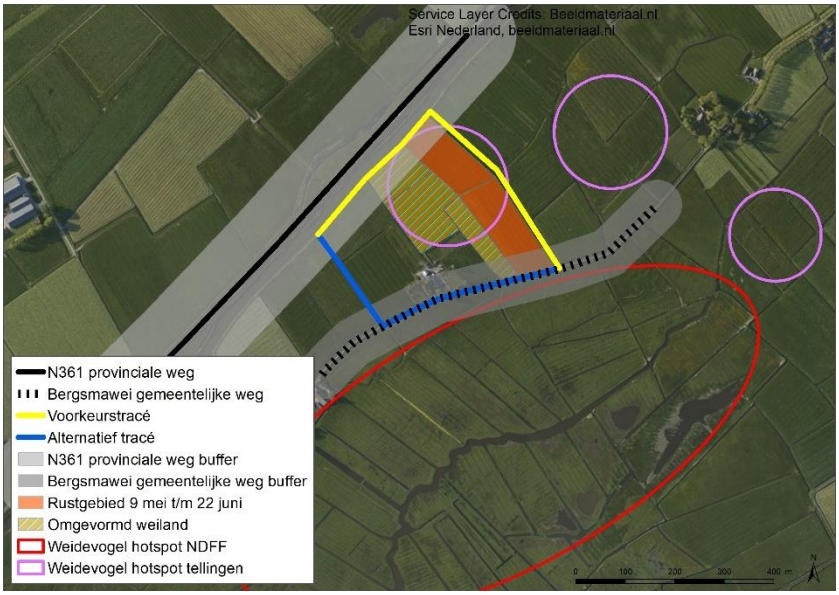
Advies
Op basis van de beschikbare informatie en resultaten adviseren wij om voor het alternatieve tracé te kiezen. Dit tracé geeft minder aanvullende verstoring van omliggende belangrijk weidevogelkansgebied en ganzenfoerageergebied dan het voorkeurstracé.

De directe omgeving van het voorkeurstraject is specifiek ingericht ten behoeve van weidevogels en ganzen. De uitgevoerde telling van 2019 geeft weer dat belangrijke weidevogelsoorten aanwezig zijn (Figuur 3). Deze soorten en specifieke inrichting ontbreken in de directe omgeving van het alternatief tracé.

[2]Bureau Waardenburg (2008). Verstoringsgevoeligheid van vogels Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Rapport nr. 08-173.

Discussie

De hotspots met de meeste waarnemingen uit de NDFF en tellingen uit 2019 geven weer dat het alternatief tracé minder verstoring geeft op belangrijk weidevogelgebied en ganzenfoerageergebied dan het voorkeurstracé. De hotspots laten een kleine overlap zien met de randen van huidige verstoringsbuffers, maar vallen hier grotendeels buiten (Figuur 6). Dit ondersteund de theorie zoals genoemd in de studie van Bureau Waardenburg (2008).

Figuur 6. Verstoringsafstanden huidige situatie en weidevogel hotspots.

Enkele zaken zijn zoals eerder genoemd zijn nog niet volledig inzichtelijk of gekwantificeerd. Op dit moment is onbekend hoe de aantallen weidevogels en ganzen zich na 2019 ontwikkeld hebben, hoewel de teling van 2019 wel een goede indicatie van gebruik weergeeft. Aanvullend is de huidige en mogelijke toekomstige verstoring nog niet gekwantificeerd. De waarnemingen lijken de in deze memo gehanteerde afstanden wel te ondersteunen.

Inzicht in de huidige weidevogelpopulatie kan gegeven worden door het raadplegen van een weidevogelexpert en uitvoeren van monitoring. Het kwantificeren van verstoring in de huidige en toekomstige situatie kan benaderd worden door de onderstaande punten te onderzoeken.

1. intensiteit van verstoring
2. duur en frequentie (continu of infrequent; regelmatig of variabel)
3. voorspelbaarheid van gedrag van de verstoringsbron
4. type verstoringsbron
5. afstand tussen vogel en verstoringsbron

Bureau Waardenburg, 2008.